

The Tea Leaf Center

ယူနုး(၈)-တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ကံၤစီသ့ၣ်တဖၣ်(Interviewing Skills)

ဟဲလိၣ်ပှၤကိးဂၤ: ကွဲမ့ၣ်ဘၣ်န့ၤယူနုး(၈) “ တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ကံၤစီသ့ၣ်တဖၣ် ” လၢအအိၣ်ဝဲလၢတၢ်မၤလိ(၂)အပူၤ.

ယူနုးအဝဲအံၤန့ၣ် ကကျၢၢ်ဘၢဝဲတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ကံၤစီသ့ၣ်တဖၣ် ဝဲတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးအခိၣ်သ့ၣ်မိၢ်ပှၤတနီၤ လၢတၢ်ကမၤဝဲတၢ်အကံၤအစီအတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိး(qualitative interview)သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်အဝဲအံၤန့ၣ်ဘၣ်ထွဲလိာ်ဝဲအသးဝဲတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါအကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်အါမးဝဲတၢ်ထၢဖိၣ်ဟံဖိၣ်ဝဲတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢၤအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်, ဟံယုာ်ဝဲတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်တၢ်မၤအီၤလၢပှၤထၢတၢ်ကစီၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်, ပှၤကွဲဖိသ့ၣ်တဖၣ်, ဝဲပှၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်ဝဲယုာ်သ့ၣ်ညါမၤလိဘၣ်ဃးဝဲအဝဲသ့ၣ်အပှၤတဝါ(မ့တမ့ါ)တၢ်တီၢ်ကျဲၤတခါအတၢ်မၤဘၣ်ဝဲတၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢယူနုးအဝဲအံၤအကတၢ်န့ၣ်, နကဟံသ့ၣ်ဟံသးဝဲဘၣ်ဃးဝဲဂံၢ်ခိၣ်ထံၣ်သန့အခိၣ်တဖၣ်ခံမံၤ လၢတၢ်ကဘၣ်လူၤပိာ်မၤထွဲအီၤလၢတၢ်အကံၤအစီအတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးဝဲတကတီၢ်ညါအပူၤန့ၣ်လီၤ. နကသ့ကတဲာ်ကတီၤဆိယာ်စ့ၢ်ကိးတၢ်မုၢ်မုၢ်နီၢ်နီၢ်တချုးလၢတၢ်ဆၢကတီၢ်ဘၣ်ဘၣ်လၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးအဂီၢ်, ဂဲၤလိသးဝဲတံၤသကိးသ့ၣ်တဖၣ်, ဝဲသ့ဝဲတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးဝဲတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ကံၤစီသ့ၣ်တဖၣ်လၢနမၤလိန့ၣ်အီၤလၢတၢ်မၤလိအပူၤ ဝဲလၢနမၤဝဲတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးအနီၢ်ကီၢ်အခါလၢခါဆူမဲာ်ညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပကစးထီၣ်သကိးဝဲ: “ တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးလၢတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါအပူၤစံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မနုၤလဲာ်? ”

တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်ကတီၤတၢ်ပိာ်တၢ်ပိာ်သကိးတၢ်အကွၢ်အဂီၤတခါ လၢဘၣ်တၢ်ထၢဖိၣ်ဟံဖိၣ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ(မ့တမ့ါ)တၢ်ဂ့ၢ်ထၢဖိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါအတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးအပူၤန့ၣ်, ပှၤလၢအထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးတၢ်(မ့တမ့ါ)ပှၤလၢအယိထံသ့ၣ်ညါတၢ် သံကွၢ်ဝဲတၢ်သံကွၢ်အရဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ယူးယိာ်ဟံကဲအပူၤ ဝဲသိးကထၢဖိၣ်ဟံဖိၣ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ(မ့တမ့ါ)တၢ်ဂ့ၢ်ထၢဖိၣ်ဘၣ်ဃးဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤလၢအလီၤထူးန့ၣ်သ့ၣ်ထူးန့ၣ်သးလီၤလိၤဆိဆိတခါ လၢပှၤလၢအစံးဆၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိး(interviewee)မ့တမ့ါပှၤစံးဆၢတၢ်ဖိ(respondent)အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်အကံၤအစီအတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါအပူၤန့ၣ်, တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးန့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ထၢဖိၣ်ဟံဖိၣ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ထၢဖိၣ်အတၢ်မၤကျိၤကျဲၤလၢဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်အီၤအါကတၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါလၢကမုၢ်တၢ်ကစီၣ်အဂီၢ်, တၢ်ဆါတၢ်ပှၤအဂီၢ်, မ့တမ့ါတၢ်ပညိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်ဃးဝဲကသံၣ်ကသီအဂီၢ်, မ့တမ့ါလၢတၢ်ကထၢဖိၣ်ဟံဖိၣ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ထၢဖိၣ်လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါအဂီၢ်, ဝဲတၢ်လၢအဂၤအဂၤအဂီၢ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဝဲလၢတၢ်သံကွၢ်ဝဲတၢ်သံကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဝဲတၢ်ထၢဖိၣ်ဟံဖိၣ်ဝဲတၢ်စံးဆၢသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်လၢအရ့ၣ်ကတၢ်တခါလၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်, တၢ်အရ့ၣ်လၢအဂၤအိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်အကံၤအစီအတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးအတၢ်ပညိၣ်န့ၣ် ညိန့ၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်ထဲလၢတၢ်ကမၤန့ၣ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလီၤလိၤအဂီၢ်ဘၣ်,ဘၣ်ဆၢလၢတၢ်ကနၢ်ပၢၤစ့ၢ်ကိးဝဲပှၤစံးဆၢတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်လဲၤခိဖျိသ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, ဝဲ/မ့တမ့ါတၢ်ဟံသ့ၣ်ဟံသးသ့ၣ်တဖၣ်

ခီဖျိတ်ဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်အခွဲးလၢကတဲဘၣ်ယး

ဝီးအကစၢ် နီၣ်ဝဲအတၢ်အိၣ်မူတၢ်လဲၤခီဖျိသ့ၣ်တဖၣ် အကစၢ် နီၣ်ဝဲတၢ်ဘၣ်သးအသိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်သးဘူးသးလၢအဂ့ၤ ဝီၣ်မးတခါ လၢတၢ်ကယုသ့ၣ်ညါမၤလိဘၣ်ယးဝီးပုၤကညီအတၢ်ထံၣ်တၢ်ဟံးသးသ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်အိၣ်ပညီသ့ၣ်တဖၣ်, ဝီးတၢ်အိၣ် သးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ကွၢ်ဝဲကိးမံၤကိးကပၤဝီးန့ၣ်, တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲပိးလိလၢအစိကမိၤဝီၣ်ကတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အကျါတခါလၢတၢ်ကနၢ်ပၢၢ်ဝဲပုၤကညီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်သ့ၣ်ဘၣ်ကံၢ်စိလၢအရူၢ်ဝဲတခါလၢပုၤယိထံသ့ၣ်ညါတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ် စံးဆၢသ့ၣ်တဖၣ်လၢန့ၣ်ပျါထီၣ်အိၣ်န့ၣ် ဂြၢးမ့ၢ်တၢ်လၢအလီၤထူးန့ၣ်သ့ၣ်ထူးန့ၣ်သးဝီးအိၣ်ဝီးအိၣ်ပညီန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ် သိးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအိၣ်သ့ၣ်လၢကျါအိၣ်ဘိးဘၣ်တၢ်သ့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါအိၣ်မံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တၢ်မၤအိၣ်လၢမဲၣ်သကိးမဲၣ်(မ့တမ့ၢ်)လၢလိတဲစိအပူၤသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. အ့ထၢၣ်နဲးစ့ၢ်ကိးဘၣ်တၢ် သ့ၣ်ညါအိၣ်အိၣ်ပိးလိတခါ လၢတၢ်ကမၤဝဲတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးတခါ န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ကတိၤတၢ်ပိၣ်တၢ်ပိၣ်သကိးတၢ်ဖုၣ်ကိၣ်ဖိတၢ်ကျါလၢအတံၢ်တံၢ်ဝဲယံၢ်မံးန့ၣ်သ့ၣ်(မ့တမ့ၢ်)တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်ထံၣ်လိာ် အိၣ်သကိးတၢ်အိၣ်ဖျိ(session)လၢအထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤအိၣ်တကတိၢ်ဝံၤတကတိၢ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကျါတခါန့ၣ်တၢ်အံၤ တံၢ်တံၢ်ဝဲလၢအသိသ့ၣ်တဖၣ်, ဝီးအမ့ၢ်တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်ယးဝီးတၢ်အိၣ်မူအတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးအတၢ်သံကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်အိးထီၣ်ကျါတံၢ်တၢ်(open-ended)မ့တမ့ၢ်တၢ်ကျါတံၢ်တၢ်မၤဝဲတၢ် (close-ended)သ့ၣ်, ဝီးအဝဲသ့ၣ်ပိၣ်ထွဲဝဲတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးအတၢ်န့ၣ်ကျါလၢအလီၤတၢ်လီၤဆဲးတခါသ့ၣ်(မ့တမ့ၢ်)မ့ၢ်ဝဲ “unstructured” သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပမ့ၢ်ဝဲလၢအဖျိန့ၣ်, တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်အပိးလိတခါလၢအလဲလိာ်အသးလၢတၢ်ဘၣ်ဘျီ ဝဲဘၣ်အဂီၢ်သ့ၣ်ညါ လၢတၢ်သ့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါအတၢ်မၤလိသ့ၣ်တဖၣ်အကလုာ်အါမးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ယူနံး(၆)န့ၣ် ကျါဘၢဝဲတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးအကလုာ်ဝီးတၢ်သံကွၢ်အကလုာ်လၢအလီၤဆိလိာ်အသးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢယူနံးအဝဲအံၤ အပူၤန့ၣ် နကမၤလိအိၣ်ဝဲတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးသ့ၣ်တဖၣ်ဝီးတၢ်သ့ၣ်ဘၣ်ကံၢ်စိသ့ၣ်တဖၣ် ဝီးသိးနကမၤန့ၣ်ဝဲတၢ်အဂ့ၤကတၢ် လၢနတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဂ့ၤလံ! ပကစးထီၣ်သကိးဝီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးသန့ခံမံၤလၢတၢ်ကဟံးသ့ၣ်ဟံးသးဝဲအိၣ်လၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးဝီးတကတိၢ်ညါအပူၤ န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အဆိကတၢ်တမံၤန့ၣ်, အိၣ်ဝီးသးလၢအအိၣ်ဝီးမၤလိသ့ၣ်ညါအိၣ်တၢ်အသိန့ၣ်တက့ၢ်. အိၣ်ဝီးတၢ်သးစၢ်ဆၢလၢတၢ်ခဲလၢာ် အပူၤလၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးအဆၢကတိၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. ဆိကမိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးဝီးတၢ်ကတိၤတၢ်ပိၣ်တၢ်ပိၣ်သ ကိးတခါလၢအဘၣ်ယးဝီးတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီလီၤလီၤဆိဆိတမံၤန့ၣ်တက့ၢ်. မၤနီၣ်ဝဲနတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါအတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီလၢနသးကံၢ်ပူၤ ဝီးသံကွၢ်ဝဲတၢ်သံကွၢ်လၢအပိၣ်ထွဲထီၣ်အခံသ့ၣ်တဖၣ် လၢအဘၣ်ယးဝီးတၢ်လၢအလီၤထူးန့ၣ်သ့ၣ်ထူးန့ၣ်သးလၢပုၤစံးဆၢတၢ်ထံၣ် လိာ်သံကွၢ်သိးစံးဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်ဝဲပုၤကိးဂၤဝီးအန့ဆၢၣ်လၢကအိၣ်ဝီးသးလၢအအိၣ်ဝီးမၤလိသ့ၣ်ညါအိၣ်တၢ်အသိန့ၣ်ဘၣ်. ဝီးလဲၣ်ဂ့ၤဂ့ၤ န့ၣ်, တၢ်ဝီးအိၣ်ထီၣ်ဝဲပသးလၢအအိၣ်ဝီးမၤလိသ့ၣ်ညါအိၣ်တၢ်အသိ ဝီးတၢ်အိၣ်ဝီးတၢ်သးစၢ်ဆၢလၢတၢ်ကိးမံၤဝီးအပူၤတသ့ၣ် အသ့န့ၣ်ကမၤလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ပတၢ်ဖဲတၢ်မၤ ဝီးပုၤထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အသိး(မ့တမ့ၢ်)ပုၤယိထံသ့ၣ်ညါတၢ်ဖိ သ့ၣ်တဖၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်သးစၢ်ဆၢနီၢ်ကီၢ်ဝဲတၢ်လၢပုၤအဂၤတဂၤစံးဝဲန့ၣ်နကမၤလိန့ၣ်တၢ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. နဆိတလဲဝဲန

သးလၢအအဲၣ်မၤလိသ့ၣ်ညါအါထီၣ်တၢ်ဆူတၢ်သးဝဲတခါမ့ၢ်သ့ၣ်န့ၣ်, နကယုထံၣ်န့ၣ်ဝဲၣ်လၢပုၤကိးဂၤန့ၣ်ဂြးဝဲၣ်တၢ်ကနၣ်အိၣ်, နကသးခုမၤဝဲတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ခံမံၤတမံၤန့ၣ်, အိၣ်တၢ်ပူၤယိၣ်ဟံၣ်ကဲန့ၣ်တက့ၢ်! ပုၤတဂၤအပုၤတဝၢ, မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်, မ့တမ့ၢ်အထံၣ်ဂၤကိာ်သးအပတီၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဝဲၣ်လၢဘၣ်ဆၣ်သနၢ်က့, ရူလိာ်ဝဲၣ်နသးပုၤကိးဂၤလၢတၢ်ထံၣ်သးတုၤသိးအပူၤန့ၣ်တက့ၢ်. ရူလိာ်မၤဘၣ်ထွဲလိာ်ဝဲၣ်နသးပုၤကိးဂၤ

ညိသ့ၣ်တဖၣ်ပုၤလၢအထံၣ်သးတုၤသိးသ့ၣ်တဖၣ်အသိး- ကျဲးစးရူလိာ်မၤဘၣ်ထွဲလိာ်ဝဲၣ်နသးပုၤကိးဂၤအဝဲသ့ၣ်အလုၢ်လၢထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤအကျိၤအကျဲးအိၣ်ဝဲၣ်အ

သိးန့ၣ်တက့ၢ်. တၢ်အဝဲအံၤမၤစၢၤဝဲပုၤကိးဂၤညိသ့ၣ်တဖၣ်လၢကတူၢ်ဘၣ်ဝဲမ့ၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်န့ၣ်လိာ်သးန့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်ယိၣ်ဖိန့ၣ်နီၤတၢ်လိာ်အသိးသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢလုၢ်လၢထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်အါမးအပူၤန့ၣ်, လၢနကဆၣ်နီၤဝဲၣ်လၢတၢ်လိာ်လၢအကစီၤထီၣ်န့ၣ်ပုၤတဂၤအိၣ်န့ၣ်, တၢ်ဆၣ်နီၤဝဲၣ်လၢခးဆၣ်နီၤအဖိခိၣ်ဖဲလၢပုၤလၢအစံးဆၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးတဂၤအိၣ်ဝဲၣ်လၢနီၢ်ကျိၤခိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲၣ်တီၤပတီၢ်လၢအထီၣ်အပနီၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤစံးဆၢတၢ်ဖိမ့ၢ်ဆၣ်နီၤဝဲလၢနီၢ်ကျိၤခိၣ်န့ၣ်ကျဲးစးဆၣ်နီၤလၢနီၢ်ကျိၤခိၣ်ယုၤအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. လၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးအဆၢကတီၢ်န့ၣ် ယုၤက့ၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်ပနီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါအိၣ်ဖျါတၢ်ကတီၢ်အမ့ၢ်: အဝဲသ့ၣ်ကတီၢ်တၢ်ချတလၢဧါ? အဝဲသ့ၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲတမ့ၢ်တပၤဘၣ်(မ့တမ့ၢ်)သ့ၣ်ကိာ်သးဂီၤပုၤတၢ်ဖုးတၢ်ဧါ?န့ၣ်တက့ၢ်. နလိာ်သ့ၣ်ညါဝဲတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤခဲလၢာ် လၢနက့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်သးလၢအဘၣ်အဘၢ်လၢအမ့ၢ်အပၤဝဲၣ်ထီၣ်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အိၣ်န့ၣ်, ဖဲလၢယထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးဝဲပုၤဆါတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်တဖု လၢအဆါဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢဘၣ်တၢ်တုၤအိၣ်လၢစ့ၢ်လၢလိာ်လိာ်တၢ်ဖျါပလဲ လၢတၢ်စံၣ်စိၤတဲၤစိၤအတၢ်လိာ်လၢအမံၤဝဲၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအိၣ်အါဝဲလၢခ့ၢ်မၤလုၤအပူၤအခါန့ၣ်, ယထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးဝဲၣ်အဝဲသ့ၣ်ဖဲလၢပုၤဟးဆၣ်ကိာ်သ့ၣ်တဖၣ်(မ့တမ့ၢ်)ပုၤတမ့ၢ်လၢအဖဲဟးသ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်ဘူးဝဲလၢတၢ်ကပိာ်ကပၤဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. ယဆၣ်နီၤလၢခူၣ်ဆၣ်နီၤဖိအဖိခိၣ်လၢအအိၣ်ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအဟံၣ်လိာ်ဆါဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အကပၤ, ဝဲကွၢ်ထံၣ်သမံၤမိးဝဲတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤဝဲဖဲလၢယအိၣ်ခိးဝဲပုၤတမ့ၢ်အိၣ်ဘူးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ထီၣ်န့ၣ်ယဘၣ်ကွၢ်ဝဲတၢ်ပနီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢက့ၢ်တယာ်ဝဲတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢအဘၣ် လၢကသံကွၢ်ဝဲတၢ်သံကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်(မ့တမ့ၢ်)လၢကကတီၢ်သကိးတၢ်ခိၣ်ဖျါလၢယတအဲၣ်မၤတံာ်တံာ်ဝဲအဝဲသ့ၣ်ကိးမ့ၢ်နီၤတၢ်မၤန့ၢ်ကျိၤစ့အတၢ်ဖိတၢ်မၤဘၣ်အယိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဆၣ်နီၤထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးတၢ်မ့ၢ်မ့ၢ်နီၢ်နီၢ်အလိာ်န့ၣ်, တၢ်အံၤလိာ်ကီၢ်ဝဲလၢတၢ်တဲၤလိာ်ခိၣ်လိာ်ကွၢ်သကိးတၢ်ဝဲတၢ်ဟ့ၣ်ဝဲအဝဲသ့ၣ်အခွဲးလၢကကတီၢ်ဘၣ်ယးအတၢ်အိၣ်မူတၢ်လဲၤခိၣ်ဖျါအဂ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပမ့ၢ်ကွၢ်ဝဲကိးမံၤကိးကပၤန့ၣ်, ကျဲးစးန့ၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ဘၣ်ထွဲလၢအိၣ်တၢ်န့ၣ် လၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်သ့ၣ်လၢအလိာ်ကလိာ်သးအဖိခိၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်ပအိၣ်မူတၢ်အိၣ်မူလၢအတၢ်သိးလိာ်ဝဲအသးနီၣ်တစဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အိၣ်န့ၣ်, ဖဲလၢယထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးဝဲပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအက့ၢ်ဂီၤတလၢပုၤဘၣ်လၢဘၣ်ကိဘၣ်ခဲၣ်ကဝီၤတဖျါအပူၤအခါန့ၣ်, ယသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢယဟံးန့ၢ်ဝဲတၢ်လၢအလိာ်ကလိာ်သးလၢပဘၣ်စၢၤ လၢပဝဲသ့ၣ်ခဲလၢာ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအဆၣ်နီၤဝဲတရံးပိာ်သကိးတဲၤသကိးတၢ်အိၣ်ကစဲးကစိးသကိးတၢ်လၢခိၣ်ယၢလၢပညိနီၢ်အိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အယိၣ်န့ၣ်ယသ့ၣ်ပတၢ်လဲၤခိၣ်ဖျါလၢအလိာ်ကလိာ်အသးဝဲသိးကရူလိာ်မၤဘၣ်ထွဲလိာ်သးအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲအံၤန့ၣ်ပကဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး(၅)မံၤလၢကမၤစၢၤန့ၣ်သိးနကမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ဝဲနတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သိးတၢ်အတၢ်သ့ၣ်ဘၣ်ကိာ်စီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အဆိကတၢ်တမံၤန့ၣ်, မၤဝဲတၢ်ကတၢ်တၢ်တမံၤမံၤ!မၤလိၤတၢ်ဝဲၣ်လၢနနၢ်ပၢၣ်နတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါအတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီ
မ့ၢ်တၢ်မနုၤလဲၣ်ဒီးသံက့ၢ်ဝဲတၢ်သံက့ၢ်လၢအဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးဝဲၣ်လၢတၢ်သံက့ၢ်လၢနသံက့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်
သန့ၤထီၣ်ဝဲၣ်အသးလၢနတၢ်သ့ၣ်ညါနၢ်ပၢၣ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်လၢနယုသ့ၣ်ညါမၤလိၤအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. အိၣ်န့ၣ်, နမ့ၢ်မၤဝဲတၢ်ယိ
ထံသ့ၣ်ညါဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီတခါလၢနသ့ၣ်ညါ အမ့ၢ်မးစထၢၣ်(master)ကိဖိတဂၤယုသ့ၣ်ညါဘၣ်ယးဒီးဖှၣ်စိမိၤကိဖိ
သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ်မူ- အမ့ၢ်ဝဲဖှၣ်စိမိၤကိဖိအတၢ်အိၣ်မူလၢအလိၤသ့ၣ်ဖဲသးညိ, လိၤသ့ၣ်ပိၣ်သးဝး, ဒီးကိဝဲဝဲၣ်ကတၢ်န့ၣ်, န
အိၣ်ဝဲလၢတၢ်လိၤလၢအဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တချုးလၢတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံက့ၢ်သိးစးထီၣ်ဘၣ်န့ၣ်, နသ့ၣ်ညါဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီမ့ၢ်ဂ့ၢ်
တသ့ၣ်ညါဝဲနီတမံၤဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, ထီၣ်န့ၣ်ဖးဝဲလံာ်တၢ်ကွဲးဖျၢၣ်(မ့တမ့ၢ်)လံာ်တၢ်ကစီၣ်လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်အသးသ့ၣ်တဖၣ်(မ့တမ့ၢ်)
မၤဝဲ(Google search) ဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီအဝဲန့ၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

တၢ်ဝဲန့ၣ်ဝံၤအလိၤခံန့ၣ်, သံက့ၢ်လိၤဝဲနသး“တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ(မ့တမ့ၢ်)တၢ်ဂ့ၢ်ထၢဖိၣ်မနုၤလၢယအဲၣ်ဒီးမၤန့ၢ်အီၤလၢတၢ်ထံၣ်
လိာ်သံက့ၢ်သိးအအိၣ်လဲၣ်?”န့ၣ်တက့ၢ်. ကွဲးလိၤဝဲတၢ်လၢနအဲၣ်ဒီးမၤန့ၢ်လၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံက့ၢ်သိးအအိၣ်အစရိ;
တၢ်ဝဲအံၤကမၤစၢၤနၢ်လၢနကဆိကမိၣ်ထီၣ်န့ၢ်ဝဲတၢ်သံက့ၢ်သ့ၣ်တ
ဖၣ်လၢကစံးဆၢဝဲနတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါအတၢ်သံက့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အန့ၣ်တဘျီန့ၣ်
နစးထီၣ်ကွဲးပၣ်တၢ်ယၢဝဲနတၢ်သံက့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံက့ၢ်သိးအဂီၢ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. နကတီၤယၢဝဲနတၢ်သံက့ၢ်သ့ၣ်တ
ဖၣ်ဝံၤအလိၤခံန့ၣ်မၤကွၢ်အီၤတက့ၢ်. နမ့ၢ်ဝဲပုၤတဂၤလၢအကတီၤတၢ်ဖျၢၣ်န့ၣ်, မၤလိၤဝဲတၢ်ထံၣ်လိာ်သံက့ၢ်သိးဒီးနတံၤသကိးသ့ၣ်
တဖၣ်ဆိလၢညါတက့ၢ်. ဒီးနမ့ၢ်ဝဲပုၤလၢအကတီၤတၢ်ဆူၣ်တဂၤန့ၣ်, မၤလိၤကတီၤဖျၢၣ်လိၤတၢ်ဒီးကနၣ်အါထီၣ်တၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. ယု
ထံၣ်န့ၣ်ဝဲနတၢ်ဂံၢ်ဆူၣ်ဒီးနတၢ်ဂံၢ်စၢ်တချုးလၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံက့ၢ်သိးအနီၢ်ကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

တၢ်ခံမံၤတမံၤန့ၣ်, စးထီၣ်ကဘၢကဘၢတက့ၢ်. ကတီၤတၢ်တဆံးတက့ၢ်ဒီးကျဲးစးယုထံၣ်န့ၢ်တၢ်ဒီးသိးလိာ်သးလၢအအိၣ်ဝဲလၢနဒီး
ပုၤလၢအစံးဆၢနတၢ်ထံၣ်လိာ်သံက့ၢ်သိးအဘၣ်စၢၤ ဒီးအဝဲသ့ၣ်ကတူၢ်ဘၣ်ဝဲမ့ၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. ဝံၤတဘျီန့ၣ်မၤလိၤတၢ်ဝဲၣ်လၢ
နမၤန့ၢ်ဝဲတၢ်သးလိၤပလိာ်အတၢ်ဟ့ၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဆိ(informed consent)-ဘၣ်ဆၣ်သနၢ်က့တဲနၢ်ပၢၣ်အီၤလၢကျဲလၢပုၤစံး
ဆၢတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်နၢ်ပၢၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. လူၤပိာ်ထွဲဝဲအဝဲသ့ၣ်နီၢ်ခိအတၢ်ကတီၤ(body language)လၢတၢ်ဆၢကတီၢ် တကတီၢ်
ညါ
အပူၤန့ၣ်တက့ၢ်. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်စံးဝဲလၢ(မ့ၢ်)ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်ဖျါလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်တမ့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်, ကျဲးစးယုထံၣ်န့ၢ်မ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်လိၤတၢ်နီ
ဂီၢ်ခါ(မ့တမ့ၢ်)သံက့ၢ်အီၤလၢမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်သံက့ၢ်မ့တမ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ယိာ်ဘၣ်ဘျီအိၣ်ဝဲတမံၤမံၤခါန့ၣ်တက့ၢ်. ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်အ
ဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ကနိးသးကနိးဒီးပျံၤ ဝဲတၢ်ဒီးတၢ်ဝဲန့ၣ်တဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်သနၢ်က့အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဖျါဝဲတၢ်တူၢ်ဘၣ်တၢ်တ
မ့ၢ်တလၢဘၣ်အတၢ်ပနီၣ်တမံၤမံၤန့ၣ်, သမံၤသမိးဝဲၣ် သိးနကထံၣ်သ့ၣ်ညါလၢမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲမ့ၢ်ခါတချုးလၢနဆဲးလဲၤဝဲန
တၢ်ထံၣ်လိာ်သံက့ၢ်သိးဘၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

တၢ်သၢမံၤတမံၤန့ၣ်, ကန့ၣ်တၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်စူၤသးစူၤအပူၤန့ၣ်တက့ၢ်. တၢ်မ့ၢ်ဝဲပုၤကန့ၣ်တၢ်ဖိလၢအဂ့ၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်လၢအရူၢ်ဝဲသ
ပုၤကတၢ်တခါလၢတၢ်မ့ၢ်ဝဲပုၤထံၣ်လိာ်သံက့ၢ်သိးတၢ်ဖိလၢအဂ့ၢ်တဂၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တဘၣ်သ့ၣ်ဝဲပုၤသးဒီးဝိၤခိဖျိနဆိကမိၣ်န့ၣ်
တၢ်သံက့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တဂ့ၢ်. ဝဲပုၤတဂၤလၢကတီၤတၢ်အခါ, နစးထီၣ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်စံးဆၢတခါလၢနတၢ်ဆိကမိၣ်သ့ၣ်
တဖၣ်အပူၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်လီၤ. အိၣ်န့ၣ်, လၢယတၢ်ထံၣ်လိာ်သံက့ၢ်သိးသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်, ယဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးဝဲ
ဝဲၣ်လၢ ယကစးထီၣ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်သံက့ၢ်အသိတဖျၢၣ်လၢယအဲၣ်ဒီးသံက့ၢ်ဝဲ ဝဲလၢပုၤလၢအစံးဆၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံက့ၢ်သံ
ဒီးတဂၤကတီၢ်ဒီးတၢ်အဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ယမၤလိၤသးလၢယကွဲးလိၤဝဲတၢ်သံက့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံက့ၢ်သိးအပူၤတက
တီၢ်ညါဒီးသံက့ၢ်ဝဲတၢ်သံက့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤလၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံက့ၢ်သိးအကတၢ်(မ့တမ့ၢ်)လၢတၢ်အိၣ်ဘျးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.
ခိဖျါလၢယကွဲးလိၤဝဲတၢ်သံက့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အယိ, လၢယကဆိကမိၣ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်လၢယကသံက့ၢ်ဝဲလၢလိၤခံတခါအလိၤန့ၣ် ယ
ဆဲးသးစၢ်ဆၢဝဲလၢတၢ်လၢပုၤတဂၤစံးကတီၤဝဲန့ၣ်န့ၣ်ဝဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢခံကတၢ်တမံန့ၣ်, တဘၣ်ဟံၣ်ဖျါဝဲန့ၣ်တၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်တဂ့ၤ. နမ့ၢ်တအိၣ်ဝဲတၢ်သံကွၢ်အစရီၤတခါလၢပုၤယိထံသ့ၣ်ညါတၢ်ဖိအခိၣ်တဂၤအအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်, မၤလီၤတၢ်ဝဲၣ်လၢနကသံကွၢ်ဝဲတၢ်သံကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်တက့ၢ်. တဘၣ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဝဲၣ်လၢတၢ်စံးဆၢတခါန့ၣ်ဂ့ၤဝဲၣ်တက့ၢ်န့ၣ်တဂ့ၤ. အိၣ်န့ၣ်, တဘၣ်တဲတၢ်အမ့ၢ်“နတဆိကမိၣ်ဝဲၣ်လၢ”မ့တမ့ၢ် “နသးလီၤပလိၣ်ဝဲလၢ”မ့တမ့ၢ်သ့ၣ်တၢ်ကတိၤလၢအဂ့ၤ/အအၢသ့ၣ်တဖၣ်လၢနကတဲဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်တမံမံန့ၣ်တဂ့ၤ. တၢ်အဝဲအံၤန့ၣ်အဂ့ၤဝဲၣ်လီၤဆိၣ်တၢ်လၢတၢ်အိၣ်သးဖဲလၢပုၤလၢအစံးဆၢတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်သိးတမ့ၢ်လၢတၢ်ဘၣ်ဝဲကမ့ၢ်လၢကဟံၣ်ဖျါဝဲတၢ်သးတလီၤပလိၣ်န့ၣ်အခါန့ၣ်လီၤ-လုၢ်လၢ်ထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအါမးလၢလီၤကဝီၤအဝဲအံၤအပူၤန့ၣ်ဟံၣ်လုၢ်ပုၤဝဲတၢ်သးလီၤပလိၣ်(မ့တမ့ၢ်)တၢ်သးတလီၤပလိၣ်ဝဲပုၤတဂၤဂၤလီၤလီၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကျိၤကျဲၤလၢနသံကွၢ်ဝဲတၢ်သံကွၢ်န့ၣ်အဂ့ၤဝဲၣ်ဝဲၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ညိဝဲၣ်မးလၢနကလီၤထံဝဲလၢတၢ်လၢနအိၣ်သ့ၣ်ညါအပူၤတဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးဘၣ်ယးန့ၣ်သံကွၢ်ဝဲတၢ်သံကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်တဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးဘၣ်န့ၣ်, နထၢန့ၣ်ဝဲနတဆိကမိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါအတၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤအပူၤ လၢတၢ်တပညိၣ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးဘၣ်အပူၤသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢခံကတၢ်န့ၣ်, ဟံၣ်ဝဲၣ်တၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်သိးတၢ်ပိၣ်သကိးတဲသကိးတၢ်ပုၤတဂၤဂၤလၢနဟံၣ်ကအိၣ်သးစၢၢ်အိၣ်နီၢ်အသိးန့ၣ်တက့ၢ်. ဘၣ်တဘၣ်န့ၣ်, နကန့ၣ်ဝဲၣ်နဖဲနဖဲသ့ၣ်တဖၣ်ကတိၤဘၣ်ယးအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူတၢ်လဲၤခိဖျါသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲတဲသကိးတၢ်ပုၤမံၤဟူသ့ၣ်ဖျါတဂၤ(မ့တမ့ၢ်)ပုၤလၢအသ့ၣ်ညါဘၣ်ယးတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤတဂၤန့ၣ်လီၤ. ခိဖျါလၢနအိၣ်ဝဲတၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဆူၣ်ဝဲၣ်မးလၢကသ့ၣ်ညါဘၣ်ယးအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူအယိ ဆိကမိၣ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးဘၣ်လၢနကရၢလိၣ်သးအဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်ယူးယိၣ်ဟံၣ်ကအပူၤလဲၣ်မးနကသံကွၢ်ဝဲတၢ်သံကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ပုၤဖျါလဲၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

လၢတၢ်ကျၢၢ်တၢ်က့ၤတၢ်အဂီၢ်, တဘၣ်သးပုၣ်နီၣ်လၢနက့ၤဟံၣ်ယုၣ်ဝဲတၢ်လၢအယိယိဖိဘၣ်ဆၣ်အဂ့ၤဝဲၣ်ဝဲၣ်မးသ့ၣ်တဖၣ်အမ့ၢ်တၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်သိးအတၢ်ကတိၤအုၤန့ၣ်(introduction)တၢ်ကတိၤကျၢၢ်တၢ်က့ၤတၢ်(ending)န့ၣ်တဂ့ၤ. ပုၤဟံၣ်ဖိၣ်မၤသကိးတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် လိၣ်သ့ၣ်ညါဝဲတၢ်လၢပုၤဆၢမ့ၢ်လၢလၢအဝဲသ့ၣ်အအိၣ် လၢတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်သိးတကတိၤညါအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤအိၣ်ဖျါဝဲဝဲၣ်ဖိသ့ၣ်ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ ညိန့ၣ်ပတဟံၣ်သးဝဲတၢ်ယိယိဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ် မ့ၢ်လၢပတၢ်မၤအါဝဲၣ်လၢပဆိကမိၣ်ဘၣ်ယးပကသံကွၢ်ဝဲတၢ်သံကွၢ်မန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်ပကသံကွၢ်ဝဲအိၣ်လဲၣ်အယိန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိန့ၣ်, လၢတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်သိးစးထီၣ်အခိၣ်ထံးန့ၣ် ကတိၤစံးဘျုးဝဲနပုၤဟံၣ်ဖိၣ်မၤသကိးတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ခိဖျါလၢအန့ၣ်လီၤဟံၣ်ဖိၣ်မၤသကိးတၢ်ဖဲဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်သိးအတၢ်ပညိၣ်ကွၢ်ဖိတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါအတၢ်ပညိၣ်ကွၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. တဘျုးလၢတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်သိးကတၢ်ဘၣ်န့ၣ် သံကွၢ်ဝဲပုၤဟံၣ်ဖိၣ်မၤသကိးတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢမ့ၢ်အအိၣ်ဝဲတၢ်သံကွၢ်လၢနဂီၢ်တမံမံၤခါ(မ့တမ့ၢ်)မ့ၢ်အအိၣ်ဝဲတၢ်အါထီၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်ဝဲတမံမံၤခါ, သမံသမိးကွၢ်ဝဲမ့ၢ်တၢ်သံကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်စံးဆၢအိၣ်ခဲလၢလံၤခါ, တဖျါထီၣ်ဘၣ်ယးနကသ့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ထၢဖိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်မးစံးဘျုးဝဲနပုၤဟံၣ်ဖိၣ်မၤသကိးတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ခိဖျါလၢအဟံၣ်ဖိၣ်မၤသကိးတၢ်အယိန့ၣ်တက့ၢ်.

လၢတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်သိးတၢ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ကံၢ်စိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်အိၣ်ဝဲပုၤအံၤလီၤ. ယဆၢမ့ၢ်လၢလၢတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤကမၤစၢၤဝဲနလၢနမၤဂ့ၤထီၣ်ဝဲနတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်သိးအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ကံၢ်စိလၢလီၢ်ခဲတဘျီဖဲလၢနမၤဝဲတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါအတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်သိးသ့ၣ်တဖၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. မၤန့ၢ်အိၣ်ကဲပုၤန့ၣ်ပုၤဂီၢ်ကိးနီၢ်ဂၤတက့ၢ်.

တၢ်သံကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ်အဂီၢ်

- 1. တၢ်လၢနတၢ်ဂြၢးမၤဖဲလၢနထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်သိးဝဲပုၤစံးဆၢတၢ်ဖိတဂၤအခါန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်မန့ၣ်လဲၣ်?

